

Remissvar till Västerbottens regionala utvecklingsstrategi 2020 – 2030

1. SEÖN - Social Ekonomi Övre Norrland

SEÖN är idéburen sektors intresseorganisation i Norr- och Västerbotten. Vi organiserar 29 merparten regionala idéburna organisationer med målet att stärka sektorn och skapa förutsättningar för sektorn att vara en kraftfull aktör för hållbar samhällsutveckling och regional tillväxt. Vi vill öka kunskapen om idéburen sektor samt framgångsrikt bevaka, representera och påverka i frågor som rör sektorn i relevanta regionala sammanhang.

2. Sammanfattning av SEÖN:s synpunkter

Med anledning av följande centrala brister anser SEÖN att remissen bör dras tillbaka och arbetas om innan en ny remissomgång kan genomföras.

- Vi anser att RUS-processen inte uppfyller §10 i Förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. Enligt förordningen ska det civila samhällets organisationer i länet erbjudas möjligheter till samverkan i utarbetningen av den regionala utvecklingsstrategin. Enligt fastställd definitionslista av Region Västerbottens Hälso- och sjukvårdsnämnd menas samverkan att enas om ett övergripande gemensamt handlande för ett visst syfte (från beredning till utvärdering av resultat). Det är odemokratiskt och bristfälligt att i vad som beskrivs som slutskedet av den tre år långa process ignorera deltagande parter åsikter och betydelse för regionens utveckling så pass mycket som för idéburen sektor.
- Vi anser att RUS:en ska lyssna till aktörernas målsättningar, aktörernas väg för att nå dem och inkludera dem i den regionala utvecklingsstrategin. Strategin ska bygga på en bred överenskommelse som accepteras av de parter som sedan ska bära den regionala utvecklingen. RUS:en är regionens dokument inte Region Västerbottens. I nuläget är strategin skriven som ett internt styrdokument för Regionens egen verksamhet och till stor del en förlängning av redan beslutade styrande dokument för regionen.
- Vi anser att idéburen sektor är osynliggjord. Det är problematiskt både med anledning av sektorns betydelse för Västerbottens samhällsutveckling och för att sektorn framhållits under den treåriga RUS-processen. RUS:en behöver innehålla strategier som möter den centrala utmaningen att stärka den långsiktiga förutsättningen att bibehålla och utveckla en levande idéburen sektor. Idéburen sektors medverkan är också en nödvändighet för att strategin ska kunna bidra till uppfyllandet av de 17 globala målen och genomförandet Agenda 2030, vilket anges som ambition i remissen.

3. SEÖN:s synpunkter

3.1 Samverkan är nödvändigt

RUS måste bygga på en bred överenskommelse som accepteras av de parter som sedan ska bära den regionala utvecklingen. Har RUS som avsikt att skapa en tillitsbaserad grund kan den inte exkludera en hel sektor som den gör med den idéburna sektorn. I missiven framgår det att "Strategin tas fram i dialog med aktörer från offentlig, privat och frivillig sektor och är aktörernas gemensamma målbild och strategi för att nå målen". Det är odemokratiskt och anmärkningsvärt att då ignorera deltagande parter åsikter och betydelse för regionens utveckling så pass mycket som för idéburen sektor. Vi menar att RUS-processen inte uppfyller §10 i Förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. Enligt förordningen ska det civila samhällets organisationer i länet erbjudas möjligheter till samverkan i utarbetningen av den regionala utvecklingsstrategin. Enligt fastställd definitionslista av Region Västerbottens Hälso- och sjukvårdsnämnd menas samverkan att enas om ett övergripande gemensamt handlande för ett visst syfte (från beredning till utvärdering av resultat).

RUS ska lyssna till aktörernas målsättningar, aktörernas väg för att nå dem och inkludera dem i den regionala utvecklingsstrategin. RUS måste skapas i samverkan, från ax till limpa med en efterföljande utvärdering. I denna version har en stor del av regionens åsikter åsidosatts till förmån för områden författarna av denna version önskar se som framträdande. I en demokratisk process ska det bli ok för deltagande parter, inte perfekt för några och bedrägligt för andra. Denna version är perfekt för exempelvis kultur i Västerbotten men bedräglig för exempelvis minoriteter, folkbildningen, funktionsrättsbärare och idrottsrörelsen. Genom dialog måste vi hitta en väg där alla parter regionala utveckling inkluderas och tas hänsyn till. Ett av problemen med tidigare versioner av RUS har varit förankringen och det gemensamma bärandet av de visionära målen som ska uppnås. Denna version av RUS är så pass smal och utelämnade att den är omöjligt att förankra i länet och därmed i praktiken oanvändbar.

3.2 Regional utvecklingsplan för hela Västerbotten

Vi saknar regionala utvecklingsmöjligheter för hela Västerbotten. Regional utveckling måste i första hand bygga på demokratiska värden som sedan leder till utvecklingsmöjligheter för regionen samt dess medborgare, inte på tillit till något okänt. Vi saknar koppling till internationella konventioner om mänskliga rättigheter, svensk lagstiftning (mer än Lagen om regionalt tillväxtarbete) och prioriterade områden på nationell nivå. Regeringen har valt ut fyra prioriterade områden för Regional tillväxt som är innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning och internationellt samarbete. För att nå dessa måste vi specificera problemområdena idag och hitta lösningar bland länets aktörer för kommande 10 år.

RUS:en är regionens dokument inte Region Västerbottens. I nuläget är RUS skriven som en förlängning av redan beslutade styrande dokument för regionen och som ett komplement till Regionplanen. Det är inte tjänstemän inom Region Västerbotten som ska komma med lösningar som passar in den begränsande och uteslutande struktur som råder idag. Tvärt om, de ska sammanfatta västerbottningarnas tankar och lösningar om framtiden i kombinationen med kloka insatser och idéer från omvärlden.

3.3 Synliggör idéburen sektor

Idéburen sektor, bestående av över 7000 organisationer i Västerbotten, är nästintill helt osynliggjord i RUS-remissen. Sektorn spelar en viktig roll för regionens utvecklingskraft som röstbärare, innovationsutvecklare, demokratiskola, välfärdsleverantör, attraktivitetsbyggare, kulturskapare, socialt skyddsnetz och entreprenörsfrämjare. Idéburna organisationer har ett stort egenvärde och utgör både en förutsättning och ett uttryck för ett öppet, demokratiskt och framgångsrikt samhälle.

Detta är något som måste erkännas och återspeglas i Västerbottens regionala utvecklingsstrategi 2020 – 2030, såväl i strategiska områden som i mål, insatser och aktörer.

Idéburen sektor har också ett starkt historiskt record utifrån ett verksamhetsperspektiv. Bibliotek, förskolor, tandvård, ambulans och hemtjänst startade alla som verksamheter inom sektorn. Idéburna organisationer upptäcker ofta tidigt behov och tar ansvar för att bidra till att lösa de problem och utmaningar som finns innan offentlig sektor tar över och innan det finns ett intresse från näringslivet. Idéburen sektor är också en stark serviceaktör och entreprenör för att möta de stora välfärdsutmaningarna till exempel inom vård, skola och omsorg. Service på landsbygd drivs redan idag av eller i samverkan med civilsamhällesorganisationer på flera platser i regionen

Osynliggörandet av idéburen sektor är problematiskt både med anledning av sektorns betydelse för Västerbottens samhällsutveckling, men också för att sektorn framhållits under den treåriga RUS-processen. Istället för att osynliggöra sektorn i skrivarfasens slutskede måste intentionerna från tidigare arbete användas. RUS:en behöver innehålla strategier som möter den centrala utmaningen att stärka den långsiktiga förutsättningen att bibehålla och utveckla en levande idéburen sektor. Idéburen sektors medverkan är också en nödvändighet för att strategin ska kunna bidra till uppfyllandet av de 17 globala målen och genomförandet Agenda 2030, vilket anges som ambition i remissen. Vi föreslår också att begreppet idéburen sektor, som är en bransch och aktör, ska användas istället för frivillig sektor.

Nedan följer några exempel på hur idéburen sektor tidigare lyfts fram under den treåriga processen, skrivningar och resonemang som helt och hållet saknas i nuvarande RUS-version.

I Region Västerbottens rapport *Civilsamhället i Västerbotten* som bland annat syftade till att bidra med underlag till kommande RUS beskrivs sektorns betydelse för samhällets utveckling, redovisning av regeringens mål för politiken för civilsamhället samt statistik om sektorn i Västerbotten.

Civilsamhället har även en viktig roll i samhällets utveckling bl.a. som idébärare då civilsamhällets organisationer alltid har drivits av idén om att förbättra samhället, oavsett om det handlar om människorättsfrågor eller idrotten som fostrare. Civilsamhället ger en möjlighet till människor att samlas när det gäller opinionsbildning kring aktuella frågor och inspel i demokratin. Även inom välfärden har civilsamhället fått en stor betydelse, då många av civilsamhällets organisationer har fungerat som hjälp och stöd till några av samhällets allra mest utsatta grupper (Civilsamhället i Västerbotten).

Vidare i *Civilsamhället i Västerbotten* beskrivs det hur sektorn har fått större uppmärksamhet i takt med att intresset ökat för hur hållbar utveckling ska kunna uppnås utifrån aktuella samhällsutmaningar, såsom sociala klyftor och demokratiskt underskott. Regeringens mål för politiken för det civila samhället återges i dokumentet:

- Utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- Stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter
- Fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

I *Dialogunderlag RUS* beskrivs civilsamhället som en betydande sektor för regionala utvecklingen. Exempelvis i Målbild 1, "Starkt socialt kapital, trygghet och ett levande civilsamhälle" samt i efterföljande prioriteringar så som "På många håll bidrar civilsamhället också aktivt till att skapa attraktiva livsmiljöer och samverkar med andra sektor för att möta samhällets stora utmaningar kring

hållbarhet, integration och social välfärd”. Och ”En utmaning är att stärka den långsiktiga förutsättningen att bibehålla och utveckla ett levande civilsamhälle.”

I *Regionala prioriteringar i Västerbotten ANALYS*, som enligt missiven ska ge bakgrund och fördjupad kunskap till RUS, görs referenser till *En politik för det civila samhället (prop. 2009:10/55)* och *Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)*. Civilsamhället beskrivs som en betydelsefull aktör och återfinns i flertalet sammanhang, exempelvis nämns civilsamhället 27 gånger i rapporten tillskillnad från 0 i RUS:en. Under rubriken En aktiv fritid och goda möjligheter för samhällsengagemang framkommer det att det samhälleliga engagemanget i civilsamhället kommer vara betydelsefullt för att möta de utmaningar som omvärldsförändringarna innebär samt att civilsamhället genom sina roller kan fylla en funktion för att ge röst åt marginaliserade grupper och sitt erbjudande av tjänster en möjlighet för att bidra till demokrati, inkludering och jämställdhet.

Vidare i *Regionala prioriteringar i Västerbotten ANALYS* beskrivs det hur Smart specialisering i en region handlar om långsiktigt utvecklingsarbete med utgångspunkt i den egna regionens förutsättningar. Genom att identifiera regionens konkurrensfördelar baserat på dess unika kapacitet och tillgångar blir det möjligt att stärka det regionala innovationssystemet och sprida nyttan av innovation genom hela den regionala ekonomin. När framtida konkurrensfördelar för Västerbotten listas i analysdokumentet kan delar härledas till den idéburna sektorn, något som återigen inte synliggörs folkbildningstradition som en i remissen.

Västerbotten är rikt på naturresurser i form av skog, fjäll, vattendrag, myrar, mineraltillgångar, fisk- och djurliv. I Västerbotten finns den kulturella tillgångar, särskilt den samiska ursprungsbefolkningens traditioner och kultur. I länet finns även en stark betydelsefull tillgång för det att skapa socialt kapital.” (Regionala prioriteringar i Västerbotten ANALYS)

Utifrån ovan bakgrund är det svårt att förstå varför idéburen sektorn som helhet är osynliggjord i RUS-processens slutfas.

3.4 Strategi om samverkan

RUS bör innehålla strategier för att utveckla jämbördiga sektorövergripande samverkan. Denna fråga har problematiserats i *Dialogunderlag RUS* och berörts i *Regionala prioriteringar i Västerbotten ANALYS*, exempelvis genom att tidigare beskriva utmaningen att kunna bibehålla civilsamhällets fria och obundna roll kontra det offentliga samt att formella samverkansstrukturer kan användas för att binda ihop och gemensamt arbeta för att hantera länets utmaningar. Frågan om samverkan och idéburen sektor som leverantör har allt mer aktualiserat i samband med samhällskriser så som covid-19, skogsbränderna 2018 och flyktingkrisen 2015, men också i sammanhang kopplat till idéburna organisationers nödvändiga arbete inom välfärdssektorn, se exempelvis den aktuella utredningen *Idéburen välfärd*, SOU 2019:56. RUS:en bör understryka betydelsen av strukturerad och jämbördig samverkan mellan olika sektorer i syfte att stärka demokratin, värna civilsamhällets fria och obundna roll samt förbättra regionens välfärd. Europarådet har tillsammans med idéburna sektorn tagit fram ett verktyg för inflytande: *Koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen*, som i Sverige både appliceras på nationell nivå och i många regioner och kommuner, vilket även bör implementeras i Västerbotten utvecklingsstrategi.

SEÖN - Social Ekonomi Övre Norrland

Ylva Löwenborg
Ordförande

Martin Vikgren
Vice ordförande

4. Bilagor

4.1 Ordräkning

Socialt företagande 1 gg

Ideella aktörer 1 gg

Civila samhället 0 gg

Civilsamhället 0 gg

Idéburna organisationer 0 gg

Social innovation 0 gg

Samhälls-entreprenörer 0 gg

Cirkulär 1 gg

Fritid 2gg

Frivillig 2gg

Frivilliga 2gg

Frivillig sektorns 1 gg

Offentlig 12 ggr

Offentliga 16 ggr

Offentlig sektor 3 ggr

Offentlig arbetsgivare 1 gg

Privat 8 ggr

Privata 8 ggr

Privata aktörer

Företag 18 ggr

Företagare 2 gg

Företagstjänster 3 gg

Företagande 1 gg

Företags 1 gg

Företagsutveckling 1 gg

Näringsliv 8 ggr

Näringslivet 9 ggr

Näringslivets 3 ggr

Näringslivsstrukturen 2 ggr

Näringslivsutveckling 2 ggr

Näringslivsutvecklingen 1 gg

Näringslivskontor 1 gg

Kultur 3 ggr

Kulturpolitiska 3 ggr

Kulturella 2 gg

Kulturutbud 2 gg

Kulturaktörer 1 gg

Kulturen 1 gg

4.2 Medlemsorganisationer i SEÖN

ABF Norrbotten
ABF Västerbotten
Coompanion Norrbotten
Coompanion Västerbotten
Folkbildning Västerbotten
Folkuniversitetet Norra Sverige
Frivilligcentralen Umeå
Funktionsrätt Västerbotten
Hela Sverige ska leva Norrbotten
Hela Sverige ska leva Västerbotten
Hyresgästföreningen Norrland
KFUM Umeå
Medborgarskolan Nord
Medlefors Folkhögskola
NBV Norr
Norra Norrlands Folkets Hus och Parkregion
Norrbottens bildningsförbund
RF-SISU Norrbotten
RF-SISU Västerbotten
Rädda Barnen Riksförbund
SENSUS Norra Norrland
Skellefteå Byautvecklingsråd
Studieförbundet Bilda Nord
Studieförbundet Vuxenskolan Norrbotten
Sunderby Folkhögskola
Svenska kyrkan Luleå stift
Umeå Föreningsråd
Västerbottens Blåbandsdistrikt
Västerbottens läns Nykterhetsförbund